

УДК 618.16:616.5]:616.995.132.8-071.2

В.О. Склярова¹, К.І. Бодня²

ЗМІНИ СЛИЗОВИХ І ШКІРИ ЗОВНІШНІХ СТАТЕВИХ ОРГАНІВ ЖІНОК ПРИ ЕНТЕРОБІОЗІ

¹Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького,
Львівський міський центр планування сім'ї і репродукції людини,

²Харківська медична академія післядипломної освіти

Резюме. У роботі представлено зміни слизових та шкіри зовнішніх статевих органів і періанальної ділянки при ентеробіозі. У 60 % пацієнок зі змінами шкіри зовнішніх статевих органів та періанальної ділянки виявлено ентеробіоз. Наявність яєць та зрілих гостриків на зовнішніх статевих органах жінки викликає місцеву реакцію, що супроводжується свербіжем, дискомфор-

том, припухлістю шкіри, зміною консистенції і кольору виділень. Скарга "нічний свербіж" відмічалася тільки у 30 % уражених гельмінтами пацієнок. У всіх обстежених з ентеробіозом виявлено кольпоскопові зміни піхви і шийки матки.

Ключові слова: ентеробіоз, гінекологія, зовнішні статеві органи.

Вступ. Энтеробіоз є одним із найбільш поширених в Україні гельмінтозів [2]. Серед дорослого жіночого населення частота виявлення паразитарних уражень коливається від 2 до 35 % [2, 5, 13, 20]. Статистичні дані щодо гельмінтозів в Україні не завжди відповідають дійсності, оскільки обстеженням і лікуванням займаються сімейні лікарі, алергологи, імунологи, педіатри, пульмонологи, інфекціоністи, гастроентерологи, гінекологи та лікарі нетрадиційної медицини без заповнення відповідних статистичних карт. Алергічна реакція зовнішніх статевих органів, як прояв паразитарного ураження, також є одним із порушень імунологічного балансу в організмі. Негативний вплив живих гостриків та їх яєць в органах сечостатевої системи на організм жінки [13, 18] пов'язаний не тільки з хронічним запальним процесом, але й розвитком серйозних ускладнень, викликаних ентеробіозом, що призводять до оперативних втручань і навіть смерті [8, 9, 19].

Гельмінтози виявляють під час гінекологічного огляду в 30% жінок із запальними захворюваннями нижніх відділів сечостатевої системи: рецидивних цервіцитів, вагінітів та вульвітів різної етіології [1, 20], у 2-12 % вагітних та під час вагітності [3, 5, 16, 14, 22]. Слід відзначити, що на паразитарні ураження хворіють не тільки мешканки сіл, жінки з низьким санітарно-гігієнічним станом помешкань, але й офісні працівники [4, 15].

Мета дослідження. Вивчити зміни слизових і шкіри зовнішніх статевих органів жінок при ентеробіозі.

Матеріал і методи. Дослідження проведено на базі Львівського міського центру планування сім'ї і репродукції людини. Обстежено 20 пацієнок віком від 18 до 48 років із подразненнями в ділянці зовнішніх статевих органів, які звернулися до гінеколога з приводу обстеження. Контрольна група складала 20 здорових жінок віком від 17 до 45 років без жодних скарг.

Всі пацієнтки оглянуті гінекологічно зі взяттям мазків з уретри, цервікального каналу і заднього склепіння піхви, а також цитологічних мазків; проведено кольпоскопічне обстеження. Всім

пацієнткам рекомендували обстеження калу на яйця глистів та взяття зскрібка із періанальної зони на наявність гостриків.

Статистичну обробку результатів проводили з використанням прикладної програми ANOVA Statistica. Статистично вірогідними вважали розбіжності при $P < 0,05$.

Результати дослідження та їх обговорення. У пацієнок контрольної групи яйця *Enterobius vermicularis* виявлені в однієї жінки. Патологічних змін з боку бімануального огляду, кольпоскопового обстеження, результатів мікроскопового і цитологічного мазків у обстежених жінок контрольної групи не виявлено.

Оцінюючи скарги, бімануальний огляд, мікроскопічний та цитологічний мазок і кольпоскопову картину встановлено, що в 35 % жінок у групі із подразненням зовнішніх статевих органів наявний цервіцит, у 20 % – ерозія шийки матки, у решти 45 % – ознаки хронічних запальних змін. Скаргу "нічний свербіж" у періанальній ділянці відмічали лише 30 % пацієнок із подразненнями зовнішніх статевих органів.

У 60 % обстежених пацієнок виявлено яйця паразитів у зскрібку шкіри або в калі. При зовнішньому гінекологічному огляді у ряді пацієнок *Enterobius vermicularis* були виявлені на поверхні шкіри періанальної зони (рис. 1).

При гінекологічному огляді жінок із паразитарною інвазією привертають увагу дефекти шкіри, які утворилися в результаті механічного розчухування і подразнення. Це мікро- і макротріщини слизових і шкіри, виразкування, набряк, гіперемія (рис. 2). Враховуючи, що тільки 30 % пацієнок скаржилися на нічний свербіж і дискомфорт, виявлені зміни можна розцінювати як підвищену травматизацію ураженої гостриками шкіри при рухах, ходьбі та використанні тісної білизни.

При хронічному перебігу ентеробіозу відбувається приєднання умовно-патогенної флори, що викликає розвиток запального процесу як періанальної ділянки, так і слизових зовнішніх статевих органів (рис. 3).

Рис. 1. *Enterobius vermicularis* на поверхні шкіри періанальної зони, які розповзаються під час огляду

Рис. 2. Реактивні зміни на поверхні шкіри та слизових зовнішніх статевих органів

Рис. 3. Реактивні зміни на поверхні шкіри періанальної зони, викликані розчухуванням і приєднанням супутньої інфекції

У всіх пацієнок із виявленими паразитами були відзначені різні порушення з боку органів травної системи: хронічний гастрит, дискінезія жовчовивідних шляхів, виразкова хвороба шлунка або дванадцятипалої кишки, хронічні запори, геморої.

Збудник ентеробіозу – *Enterobius vermicularis* відносять до типу круглих черв'яків *Nemathelminthes*, класу *Nematode*. Гострики паразитують у дистальних відділах тонкої кишки, у сліпій і проксимальній частині ободової кишки, звідки можуть мігрувати практично по всьому організму. У літературі описано ентеробіоз у легенях [10, 19], ілеоцекальному куті і апендиксі [7, 8], носі [17], очах [11], паренхімі нирок [12, 19].

Самки гостриків спускаються в пряму кишку, активно виходять через анальний отвір, відкладають яйця на шкірі періанальних ділянок. Одна самка здатна відкласти до 17 тисяч яєць. Зрілі гострики, досягаючи нижніх відділів жіночої репродуктивної системи статевих органів жінки, можуть викликати вульвіт, вульвовагініт, кольпіт, ендocerвіцит, екзоцервіцит, ендометріоз або ерозії шийки матки [21, 22].

Механізм зараження ентеробіозом – фекально-оральний, основний шлях передачі – контактно-побутовий, основним фактором передачі є руки, забруднені яйцями гельмінтів. Слід враховувати те, що сексуальне життя людей урізноманітнілося (оральний й анальний секс), і тому передача ентеробіозу може здійснюватися й статевим шляхом. Це зумовлює віднесення ентеробіозу до інфекцій, що передаються статевим шляхом.

Цей шлях передачі паразитарної інфекції є актуальним особливо в молодих людей, оскільки вони є більш сексуально активними [6].

Отже, наявність ентеробіозу в жінок фертильного віку викликає ураження шкіри та слизових зовнішніх статевих органів, яке тільки в 30 % пацієнок викликає дискомфорт, проте є провокуючим фактором розвитку в них запальних процесів та ускладнень супутньою інфекцією зовнішніх статевих органів.

Висновки

1. У 60 % пацієнок зі змінами зовнішніх статевих органів та періанальної ділянки виявлено ентеробіоз.

2. Наявність яєць та зрілих гостриків на слизових оболонках зовнішніх статевих органів жінки викликає місцеву реакцію, що супроводжується свербіжем, дискомфортом, припухлістю, зміною консистенції і кольору виділень.

3. Скарга "нічний свербіж" відмічалася тільки у 30 % уражених гельмінтами пацієнок.

4. У всіх обстежених з ентеробіозом виявлено кольпоскопові зміни піхви і шийки матки.

Перспективи подальших досліджень. Перспективою подальших досліджень є розробка адекватних методів лікування ентеробіозу в жінок фертильного віку з вивченням динаміки змін ураженої шкіри та слизових зовнішніх статевих органів.

Література

- Басова Т.А. Паразитозы у женщин с цервицитом, проживающих на территории города Саратова / Т.А. Басова, Г.П. Гладилин, И.Е. Рогожина // Фундамент. исследования. – 2011. – № 9. – С. 11-14.
- Бодня К.И. Энтеробиоз як медико-соціальна проблема. Нові підходи до оздоровлення від ентеробиозу: метод рекомендації / К.И. Бодня, Л.М. Мухарська, Р.В. Шаламов. – К.: МОЗ, 2007. – 12 с.
- Давыдова Ю.В. Беременность и гельминтозы / Ю.В. Давыдова // Мед. аспекты здоровья женщины. – 2009. – № 5. – С. 24-29.
- Зарудная О.В. Компьютерная оргтехника как фактор передачи яиц остриц / О.В. Зарудная, А.А. Загребнев, Л.В. Карпова // Мед. паразитол. и паразитарн. болезни. – 2006. – № 3. – С. 41-42.
- Федорченко Г.А. Гельминтозы в практике акушера-гинеколога / Г.А. Федорченко // Мед. аспекты здоровья женщины. – 2010. – № 5/6. – С. 30-34
- Abdolrasouli A. Sexual transmission of intestinal parasites in men who have sex with men / A. Abdolrasouli, A. McMillan, J.P. Ackers // Sex Health. – 2009. – Vol. 6, № 3. – P. 185-194.
- Appendiceal enterobius vermicularis infestation associated with right-sided chronic pelvic pain / A.C. Nackley, J.J. Nackley, T.R. Yeko [et al.] // JSLS. – 2004. – Vol. 8, № 2. – P. 171-173.
- An unusual case of pinworm infection / R. Araújo, A. Silva, J. Machado [et al.] // Endoscopy. – 2010. – Vol. 42, Suppl 2. – E155.
- Enterobius vermicularis infection with tuboovarian abscess and peritonitis occurring during pregnancy / B. Craggs, E. De Waele, K. De Vogelaere [et al.] // Surg. Infect. (Larchmt.). – 2009. – Vol. 10. – P. 545-547.
- Enterobius vermicularis / J.L. García Fernández, R. Moreno Balsalobre, R. Risco Rojas [at al.] // Lungsigns Cir. Esp. – 2011. – Vol. 89, № 4. – P. 257-259.
- Enterobiusvermicularis in a 14 year old girl's eye / N.E. Babady, E. Awender, R. Geller [et al.] // J. Clin. Microbiol. – 2011. – Vol. 49. – P. 4369-4370.
- Enterobius vermicularis in the kidney: an unusual allocation / E. Cateau, M. Yacoub, C. Tavilien [et al.] // J. Med. Microbiol. – 2010. – Vol. 59, № 7. – P. 860.
- Dennie J. Distressing perineal and vaginal pain in prepubescent girls: an aetiology / J. Dennie, S.R. Grover // J. Paediatr. Child. Health. – 2013. – Vol. 49, № 2. – P. 138-140.
- Dotter-Katz S. Parasitic infections in pregnancy / S. Dotter-Katz, J. Kuller, R.P. Heine // Obstet. Gynecol. Surv. – 2011. – Vol. 66, № 8. – P. 515-525.
- Environmental factors related to enterobiasis in a southeast region of Korea / D.H. Kim, M.K. Cho, M.K. Park [et al.] // Korean J. Parasitol. – 2013. – Vol. 51, № 1. – P. 139-142.
- Enterobius vermicularis infection of the fallopian tube in an infertile female / C. Young, I. Tataryn, K.T. Kowalewska-Grochowska [et al.] // Pathol. Res. Pract. – 2010. – Vol. 206, № 6. – P. 405-407.
- Infestation of Enterobius vermicularis in the nasal mucosa of a 12 yr old boy—a case report / B. Vasudevan, B.B. Rao, K.N. Das [et al.] // J. Commun. Dis. – 2003. – Vol. 35, № 2. – P. 138-139.
- Ng Y.W. Enterobius vermicularis infestation of the endometrium - a cause of menstrual irregularity and review of literature / Y.W. Ng, S.B. Ng, J.J. Low // Ann. Acad. Med. Singapore. – 2011. – Vol. 40, № 11. – P. 514-515.
- Serpytis M. Fatal case of ectopic enterobiasis: Enterobius vermicularis in the kidneys / M. Serpytis, D. Seinín // Scand. J. Urol. Nephrol. – 2012. – Vol. 46, № 1. – P. 70-72.
- Sklyarova V. Helminthiasis as impact factor of gynecological disorders / V. Sklyarova // Indian J. Sex. Transm. Dis. – 2010. – Vol. 31. – P. 58-60.
- Trichuris and hookworm infections associated with anaemia during pregnancy / T.W. Gyorkos, N.L. Gilbert, R. Larocque [et al.] // Trop. Med. Int. Health. – 2011. – Vol. 16, № 4. – P. 531-537.
- Vose L. Pinworm in pregnancy / L. Vose // J. Midwifery Womens Health. – 2012. – Vol. 57, № 2. – P. 184-187.

ИЗМЕНЕНИЯ СЛИЗИСТЫХ И КОЖИ НАРУЖНЫХ ПОЛОВЫХ ОРГАНОВ У ЖЕНЩИН ПРИ ЭНТЕРОБИОЗЕ

В.О. Склярова¹, К.И. Бодня²

Резюме. В работе представлены изменения слизистых и кожи наружных половых органов и перианальной области при энтеробиозе. В 60 % пациентов с изменениями кожи и слизистых был выявлен энтеробиоз. Влияние зрелых остриц и их яиц на наружные половые органы женщины вызывает местную реакцию, которая сопровождается зудом, дискомфортом, припухлостью кожи, изменением консистенции и цвета выделений. Жалоба "ночной зуд" отмечалась только в 30 % пораженных гельминтами пациенток. Во всех обследованных с энтеробиозом выявлено кольпоскопические изменения слизистой влагалища и шейки матки.

Ключевые слова: энтеробиоз, гинекология, наружные половые органы.

ENTEROBIASIS CAUSED CHANGES IN THE MUCOUS AND SKIN OF FEMALE GENITAL TRACT

V.O. Skliarova, K.I. Bodnia

Abstract. The paper presents the changes in the skin of the external genitalia and perianal area, as well as in the mucous caused by enterobiasis. Enterobius vermicularis infestation has been identified in 60 % of patients with changes in the skin and mucous membranes. The influence of mature pinworms and their eggs on the vulva, causes a local reaction, which is accompanied by itching, discomfort, swelling, change in consistency and color of vaginal discharge. Only in 30 % of infected patients the complaint "night itch" was noted. Colposcopy changes of the vaginal mucosa and cervix have been detected in all women with enterobiasis.

Key words: enterobiasis, gynecology, external genitalia.

¹Danylo Halytsky National Medical University (Lviv),
City Centre for Family Planning and Human Reproduction (Lviv),
²Medical Academy of Postgraduate education (Kharkiv)

Рецензент – проф. О.И. Денисенко

Buk. Med. Herald. – 2014. – Vol. 18, № 2 (70). – P. 102-104